

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์และวิธีวิจัย

ธ.ก.ส.ให้ความสำคัญในการติดตามหนี้ค้างชำระมาก เพื่อกำกับควบคุมไม่ให้หนี้ค้างชำระมีจำนวนสูง จนมีผลกระทบ ถึงสถานะความมั่นคงของ ธ.ก.ส. ผลจากการติดตามหนี้ค้างชำระ ประกอบกับความมีวินัยทางการเงินของเกษตรกรลูกค้า ทำให้สามารถลดหนี้ค้างชำระในปีก่อนๆ ลงไปได้มาก โดยเฉพาะหนี้ค้างชำระที่มีอายุ 1 ปี สามารถลดลงได้ถึงกว่าร้อยละ 80 สำหรับหนี้ค้างชำระที่มีอายุ 2 - 5 ปี ก็สามารถลดลงได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และหนี้ค้างชำระที่มีอายุมากกว่า 5 ปีขึ้นไป ก็สามารถลดลงได้กว่าร้อยละ 20 อัตราหนี้ค้างชำระต่อต้นเงินกู้คงเป็นหนี้เมื่อสิ้นปีบัญชี 2539 เท่ากับร้อยละ 7.54 ต่ำกว่าปี 2538 ซึ่งเท่ากับร้อยละ 8.52 และเปรียบเทียบกับอัตราหนี้ค้างชำระต่อต้นเงินกู้คงเป็นหนี้เมื่อสิ้นปี เฉลี่ย 5 ปี (ปีบัญชี 2535-2539) ซึ่งเท่ากับร้อยละ 8.18 จะต่ำกว่าอัตราเฉลี่ย 5 ปี แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์หนี้ค้างชำระในปีบัญชี 2539 ดีขึ้นกว่าปีก่อน และดีกว่าอัตราค่าเฉลี่ย 5 ปีอีกด้วย

ประชากรในอำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา มีการทำเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก ธ.ก.ส. จึงเข้ามามีบทบาทในการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตร ส่งเสริมการประกอบอาชีพ และช่วยเหลือในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ทางการเกษตร ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มรายได้ ธ.ก.ส. จึงเป็นแหล่งเงินกู้ที่เกษตรกรให้ความไว้วางใจมากกว่าแหล่งเงินกู้อื่นๆ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และการติดต่อสื่อสารของเกษตรกร ปัญหาในการส่งเงินคืนชำระหนี้ และความสัมพันธ์ของปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และการติดต่อสื่อสารกับความสามารถในการชำระหนี้

ในส่วนของวิธีวิจัยได้สุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ กำหนดไว้เป็นร้อยละ 10 ของประชากรที่ไม่สามารถส่งเงินคืนชำระได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง 226 คน ใช้การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูล

2. สรุปผลการวิจัย

2.1 ข้อมูลโดยทั่วไปทางเศรษฐกิจ สังคม การติดต่อสื่อสารและจิตวิทยา

ส่วนใหญ่เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 48 ปี นับถือศาสนาพุทธ มี การศึกษาระหว่างประถมศึกษาและต่ำกว่า มีสถานภาพสมรส ที่เป็นแบบแต่งงานและอยู่ด้วย กัน มีบุตรเฉลี่ย 3.3 คน จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.3 คน และเป็นคนในท้องถิ่น อำเภอรัตนภูมิโดยกำเนิด

ขนาดเนื้อที่ถือครอง ส่วนใหญ่มีเนื้อที่ถือครองเป็นเอกสิทธิ์ของตนเอง เฉลี่ย 16.2 ไร่ การเช่าที่ผู้อื่นมีประมาณ ร้อยละ 15 ส่วนใหญ่ปลูกยางพารา เฉลี่ย 15.3 ไร่ ปลูกข้าว เฉลี่ย 8.3 ไร่ ไม้ผล เฉลี่ย 10.1 ไร่ ผักและไม้ล้มลุก เฉลี่ย 2.7 ไร่

การประกอบอาชีพ มีอาชีพหลัก คือเกษตรกรรมเป็นการปลูกข้าวและยางพาราเป็น สำคัญอาชีพรอง เกษตรกรรม ไร่จ้าง ค้าขาย และอื่นๆ ตามลำดับ มีรายได้จากภาคเกษตร เฉลี่ย 113,323 บาท/ปี รายได้นอกภาคเกษตร เฉลี่ย 62,936 บาท/ปี และมีรายได้ทั้งหมด เฉลี่ย 147,240 บาท/ปี ส่วนรายจ่ายทางการเกษตร เฉลี่ย 17,705 บาท/ปี รายจ่ายนอก ภาคเกษตร เฉลี่ย 95,268 บาท/ปี และรายจ่ายทั้งหมดเฉลี่ย 112,660 บาท/ปี

การออม ระหว่างหนึ่งปีการออมทรัพย์ ลูกค้า ธ.ก.ส. ได้ออมเงินโดยฝากไว้กับสถาบัน ต่างๆ คือ ธ.ก.ส. กลุ่มออมทรัพย์ และธนาคารพาณิชย์

มาตรฐานความเป็นอยู่ ส่วนใหญ่มีลักษณะบ้านก่ออิฐหรือปูนทั้งหมด แหล่งเชื้อเพลิง ที่ใช้คือ แก๊ส/ไฟฟ้า น้ำดื่มใช้น้ำบ่อ และซื้อน้ำดื่มในรูปของน้ำขวด

สิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนใหญ่มี โทรทัศน์ เต่าแก๊ส พัดลม ตู้เย็น เตาไรต์ผ้า รถจักรยานยนต์ และวิทยุ เป็นของตนเอง

การเป็นสมาชิกกลุ่ม ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นสมาชิกกลุ่มฅาปนกิจสงเคราะห์ และ กลุ่มออมทรัพย์

การติดต่อสื่อสาร ส่วนใหญ่เกษตรกรได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชน ในรูปของ วิทยุ ส่วนการได้รับข่าวสารจากโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และห่อกระจายข่าวนั้นมีเพียงส่วนน้อย การได้ รับข่าวสารจากบุคคล ส่วนใหญ่เกษตรกรได้รับข่าวสารจากกำนันผู้ใหญ่บ้าน/หัวหน้ากลุ่ม อยู่ใน ระดับพอควร เพื่อนสมาชิก พนักงาน ธ.ก.ส. และญาติ

การกู้ยืม พบว่า เกษตรกรกว่าครึ่งเมื่อมีปัญหาจะปรึกษากับ ธ.ก.ส. และ ญาติพี่น้อง การติดต่อกับ ธ.ก.ส. ส่วนใหญ่ เพื่อไปชำระหนี้ และติดต่อกู้เงิน ร้อยละ 40.3 มีเจ้าหน้าที่

มาหาถึงบ้าน ส่วนการให้คำปรึกษาของเจ้าหน้าที่เมื่อเกษตรกรไปติดต่อ พบว่า ให้ประโยชน์ในระดับปานกลาง ประพฤติของพนักงาน พบว่า มีความสุภาพ และได้รับความสะดวกเมื่อไปติดต่อกับ อ.ก.ส. อยู่ในระดับปานกลาง จนถึงมากความรู้สึกเมื่อถูกทวงถามหนี้ ส่วนใหญ่อยากชำระให้เสร็จโดยเร็ว

ทัศนคติของเกษตรกรลูกค้า อ.ก.ส. ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่เห็นด้วยต่อ อ.ก.ส. ในเรื่องต่างๆ เช่นเป็นแหล่งเงินกู้ที่คิดอัตราดอกเบี้ยต่ำ การให้เงินกู้ไม่ได้เลือกที่รักมักที่ชัง ให้คำปรึกษาต่อเกษตรกร ให้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์ เป็นแหล่งเงินกู้ที่สร้างความมั่นคงและมั่นใจ และการบริการของธนาคารฯ สะดวก ทัวถึง

2.2 การใช้และการส่งเงินคืนชำระหนี้ต่อ อ.ก.ส.

การกู้เงินและการส่งเงินคืนชำระหนี้ พบว่า กู้เงินระยะสั้นในรอบปีที่ผ่านมา เฉลี่ย 35,256 บาท ระยะปานกลาง เฉลี่ย 62,285 บาท และระยะยาว เฉลี่ย 123,540 บาท ส่วนใหญ่เงินกู้ที่ได้มีความเพียงพอ ร้อยละ 82.3 ส่วนเกษตรกรที่ไม่เพียงพอ แก้ปัญหาโดยการกู้จากแหล่งภายนอก

การใช้เงินกู้ หลังจากกู้เงินจาก อ.ก.ส. แล้วเกษตรกรส่วนใหญ่ได้นำเงินกู้ไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์

ภัยธรรมชาติและการขายผลผลิต พบว่า ราวหนึ่งในสามของเกษตรกรลูกค้า อ.ก.ส. ที่ประสบภัยธรรมชาติโดยครั้งหนึ่งได้รับภัยธรรมชาติในระดับปานกลาง และผลผลิตได้รับความเสียหาย

วิธีการขายพืชผลทางการเกษตร ใช้วิธีการขายให้พ่อค้าคนกลาง เกษตรกรส่วนใหญ่คิดว่าราคาที่ได้ขายได้นั้นเป็นธรรมและพอใจ

การรับรู้เกี่ยวกับการชำระหนี้ พบว่า ครั้งหนึ่งของเกษตรกรมีรายได้สูงกว่ารายจ่ายส่วนใหญ่นำเงินที่ได้จากภาคเกษตรชำระหนี้ ทราบกำหนดการชำระหนี้จากหัวหน้ากลุ่มลูกค้า อ.ก.ส. จากพนักงาน การชำระหนี้โดยส่วนใหญ่ชำระทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยทั้งหมด ส่วนความหนักใจในการชำระหนี้ที่เกษตรกรมีความหนักใจน้อย

ลักษณะการชำระหนี้ พบว่าเงินต้นถึงกำหนดชำระเฉลี่ย 56,426 บาท ดอกเบี้ยถึงกำหนดชำระเฉลี่ย 7,020 บาท เงินต้นที่ชำระได้เฉลี่ย 37,158 บาท ดอกเบี้ยที่ชำระได้ เฉลี่ย 4,932 บาท

ความสามารถในการชำระหนี้ พบว่า เกษตรกรลูกค้า อ.ก.ส. กว่าครึ่งมีความสามารถในการชำระหนี้ได้ดีที่ระดับ 26 - 50 % ของเงินต้นถึงกำหนดชำระ

เงินกู้นอกระบบและการชำระหนี้ พบว่าเมื่อเกษตรกรมีเงินไม่เพียงพอ แหล่งเงินกุนอกระบบคือ ญาติ เพื่อนบ้าน นายทุน และธนาคารพาณิชย์ จำนวนเงินกู้เฉลี่ย 32,641 บาท วัตถุประสงค์ที่กู้ เพื่อชำระหนี้เดิม ปัจจุบันเกษตรกรครึ่งหนึ่ง ยังคงมีหนี้สินอยู่

การรับรู้เกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจาก ธ.ก.ส. พบว่า การช่วยเหลือส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอควร ฐานะของเกษตรกรที่กู้เงินดีขึ้น ได้รับประโยชน์จากในระดับปานกลางถึงมาก เกษตรกรมีความคาดหวังในอนาคตจะกู้เงินกับ ธ.ก.ส. ต่อไป

2.3 ปัญหาการชำระหนี้และความต้องการความช่วยเหลือจาก ธ.ก.ส.

ปัญหาการชำระหนี้ พบว่าเนื่องจากสภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ส่งผลทางด้านราคาและตลาดในการขายผลผลิต รongลงมาคือ ปัญหาเรื่องหนี้นอกระบบ ภัยธรรมชาติ และกู้เงินมากเกินไปจึงส่งผลให้ชำระหนี้ไม่ทัน เกี่ยวกับความต้องการความช่วยเหลือ พบว่า เกษตรกรต้องการความช่วยเหลือทางด้านข้อมูลข่าวสารทางด้านการตลาด จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ราคาไม่แพง ส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสม ยืดระยะเวลาการชำระหนี้ ร่วมประชุมกับเกษตรกรเพื่อรับรู้ปัญหา เป็นตัวกลางในการรับซื้อผลผลิต หรือเป็นแกนกลางระหว่างเกษตรกรกับพ่อค้าคนกลาง และควรจะมีการลดดอกเบี้ย เป็นต้น

2.4 ความสัมพันธ์ของปัจจัยกับความสามารถในการชำระหนี้

พบว่า ขนาดเนื้อที่ถือครอง รายได้ทั้งหมดของครอบครัว และการออมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการชำระหนี้ ส่วนการมีสิ่งอำนวยความสะดวก การเป็นสมาชิกกลุ่ม การได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากบุคคล สื่อมวลชน และทัศนคติต่อ ธ.ก.ส. ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรเลย

2.5 ปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการชำระหนี้

ตัวแปรที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของคะแนนความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. มีเพียง 2 ตัวแปรคือ การออมและขนาดเนื้อที่ถือครอง เป็นไปตามสมมุติฐาน ข้อ 3 และ 1 จึงกล่าวได้ว่าเกษตรกรที่มีเงินออมและขนาดเนื้อที่ถือครองมากมีความสามารถในการชำระหนี้สูง นอกจากนี้พบว่าตัวแปรทั้ง 2 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคะแนนความสามารถในการชำระหนี้ของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ได้ประมาณ ร้อยละ 6.6

3. ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

1. เนื่องจากภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. สูงขึ้น เช่น ค่าแรงงาน, ค่าปุ๋ย, ยาปราบศัตรูพืช ตลอดจนค่าเช่า ทำให้เกษตรกรบางส่วนต้องพึ่งพาหนี้สินนอกระบบ ทางธนาคารฯ ควรจะพิจารณาปรับปรุงระเบียบข้อบังคับในการขยายวงเงินกู้ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันเพื่อช่วยลดปัญหาหนี้สินนอกระบบได้

2. ธ.ก.ส. ควรจะปลูกฝังค่านิยมเกี่ยวกับการออม โดยเฉพาะกับ ธ.ก.ส. เนื่องจากที่ผ่านมาเกษตรกรลูกค้า ส่วนมากไม่มีประสบการณ์ทั้งด้านการออมกับธนาคารฯ มีประสบการณ์เพียงด้านเดียวคือการกู้เงิน ทาง ธ.ก.ส. ควรจะหากลยุทธ์หรือวิธีการที่จะทำให้เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. หันมาออมเงินเพิ่มขึ้น ซึ่งจะมีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเกษตรกรเอง

3. เพื่อช่วยให้เกษตรกรลูกค้า ขายผลผลิตได้ราคาสูงขึ้น สมควรที่ ธ.ก.ส. จะได้สนับสนุนให้เกษตรกรรวมตัวกันซื้อและรวมตัวกันขายอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น หรือเป็นตัวกลางในการรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร/เป็นแกนกลางระหว่างเกษตรกรกับพ่อค้าคนกลางรวมถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ทางด้านการตลาดให้ทั่วถึงแก่เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ทุกคน

4. ธ.ก.ส. ควรจะมีการส่งเสริมอาชีพการเกษตรหรือกิจกรรมอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดรายได้ เช่น ทัศนกรรมในครัวเรือน และงานฝีมือต่างๆ

4. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการเก็บข้อมูลในกลุ่มผู้กู้ยืมสินเชื่อเท่านั้น ดังนั้นปัจจัยบางประการจึงไม่อาจสรุปได้ชัดเจนว่า เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการชำระคืนสินเชื่อหรือไม่เพราะปัจจัยเหล่านั้น อาจเกิดการเปลี่ยนแปลง ตามระยะเวลาการชำระคืนที่แตกต่างกันของสมาชิก

นอกจากนี้ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบระหว่างสมาชิกผู้กู้ยืม (อยู่ในระหว่างการกู้) กับสมาชิกผู้กู้ที่ครบกำหนดสัญญาแล้ว ว่าอะไรเป็นสาเหตุให้สมาชิกเหล่านี้มีปัญหาการชำระคืน และทำให้ทราบถึงข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไข ในการดำเนินงานให้สินเชื่อเกษตรกรแก่สมาชิก